

NEKOLIKO PODATAKA O DOTAMA U STAROMU GRADU NA OTOKU HVARU

NEVENKA BEZIĆ-BOŽANIĆ
58000 Split
Roseweltova 60

UDK 391.2(497.8)
Izvorni znanstveni rad

U istraživanjima svakodnevnoga života u prošlosti imaju svoje mjesto i ženidbeni ugovori s popisima djevojačke opreme (dote) koje su poznate u arhivskoj građi od 15. do 19. stoljeća. Dota je bila ugovoreni imetak djevojke koji su davali roditelji pri udaji i odlasku iz roditeljske kuće. Ti popisi otkrivaju niz podataka iz svakodnevnoga života i značajan su prilog poznavanju kulture odijevanja, stanovanja i običaja. Deset dota u razdoblju od 1752. do 1865. godine iz Staroga Grada na otoku Hvaru obiteljski povezanih otkrivaju način odijevanja žena toga mjesta nešto više od sto godina. Analizom se može utvrditi da se tradicija odijevanja zadržala na otoku sve do polovice 19. stoljeća, da bi nakon toga žene prihvatile odjeću koju je donosila suvremena moda većih gradova na obje jadranske obale i potpuno odbacila tradicionalni način odijevanja, koji se uglavnom sastojao od haljetka i suknje u raznim varijantama i nazivima, a nosili su takvu odjeću uglavnom svi društveni slojevi. Prema materijalnim mogućnostima ona je varirala u kakvoći tkanina i raznim ukrasima. Zanimljiv je nakit koji posjeduje svaka udavača. Do polovice 19. stoljeća bio je izrađivan najčešće u tehnici filigrana i od domaćih otočkih zlatara, da bi potom od polovice 19. stoljeća bio naručivan po posljednjoj modi iz Splita, Rijeke, Trsta i Beča.

Djevojačka oprema - taj pismeno ili usmeno ugovoreni imetak koji djevojci daju roditelji, ili, ako ih nema, braća i skrbnici, još je u srednjemu vijeku bio reguliran statutima pojedinih dalmatinskih gradova, a spominje se iako posredno i u Hvarskomu statutu. Ta oprema u Dalmaciji zvana *dota* ženino je vlasništvo, ali pod upravom muža, dok je udovica bez djece imala pravo na svoju dotu donesenu u obitelj pokojnoga muža, ako se poslije i preudala. Djevojka bi dotom dobijala dio roditeljske imovine i nakon njihove smrti nije imala pravo potraživati svoj dio od braće, ukoliko joj nešto nije posebno ostavljeno u oporuci, a ako je umrla bez djece i bez svoje oporuke, njena obitelj imala je pravo tražiti da im se vrati dota. Jednako tako majka je imala pravo da svoju imovinu, koju je donijela u kuću muža, nakon smrti ostavi svojim kćerima.

Ovisno o imovnomu stanju obitelji djevojka bi dobijala dotu u određenoj visini novca. Međutim, to nije uvijek bio gotov novac ili neka nekretnina. Najprije se procijenila odjeća, nakit i drugi kućanski predmeti, pa ukoliko to nije bila puna određena svota, dota bi se namirila gotovim novcem ili nekom nekretninom.

Sačuvani popisi tih dota u notarskim spisima otkrivaju niz podataka iz svakodnevnoga života i važan su prilog poznavanju kulture odijevanja, stanovanja i običaja. Ti izvori govore o ukusu i odjeći djevojaka i žena na otoku Hvaru od 16. pa sve do druge polovice 19. stoljeća, jer se potkraj toga stoljeća više ne sklapaju bračni ugovori kod notara s popisom robe, nego je to većinom stvar usmenoga dogovora između djevojinih roditelja i mladoženje.

Nekoliko sačuvanih popisa dota udavača iz Staroga Grada na otoku Hvaru koje pripadahu pučkim obiteljima, pokazuju običaje i način odijevanja kroz nešto više od stotinu godina, a međusobno su obiteljski povezane.¹ To su dote:

1752. *Magdalene kćeri Šime Vranjicana pokojnog Nikole udate za Franu Kovačevića Ivanova zvanoga Checev;*
1767. *Lukrice druge kćeri Šime udate za paruna Šimu Tomicea;*
1770. *Agneze nećakinje svećenika Ivana Ostojića;*
1799. *Magdalene kćeri paruna Mate Vranjicana udate za majstora Andriju Matu sina paruna Stjepana Ljubića iz Senja;*
1810. *Magdalene udovice Ljubić drugi put udate za majstora Nikolu Babare Ignacijeva iz Trogira;*
1814. *Perice kćeri paruna Nikole Ilijića pokojnoga Bartula udate za paruna Vicka Vranjicana Ivanova;*
1822. *Prudencije kćeri pokojnoga Andrije Ljubića nećakinje Šime Vranjicana udate za Antuna Ilijića Nikolina;*
1828. *Margarite kćeri pokojnoga Luke Vidalija udate za Ivana Plančića;*
1857. *Magdalene kćeri Stjepana Ljubića pokojnog Andrije udate za Dominika Vjekoslava Fabianija;*
1865. *Katarine druge kćeri Stjepana udate za Andriju Politea.*

Odjeću koju je djevojka nosila u dotu procjenjivali su krojači ili žene koje su se bavile tim poslom, dok bi nakit procijenili zlatari. Tako je dotu Magdalene Vranjican i njene sestre Lukrice procijenio krojač Dominik Gelineo i žena mu Magdalena, a nakit zlatar Juraj Nicolini. Vrijednost dote Magdalene kćeri Mate Vranjicana ocijenio je krojač Antun Fabiani i nakit zlatar Nadalin Nicolini, Magdalene Ljubić isti majstori, dok je nakit Perice Ilijić procijenio krojač Ivan Krstitelj Fiorini i zlatar Ivan Botteri. Krojač Tito Fiorini procijenio je dotu Prudencije Ljubić, a Margarite Vidali krojač Antun Jelčić i zlatar Ivan Jakova Botteri, dok ostale dote nemaju za-bilježene procjenitelje.

Dote u 18. stoljeću procijenjene su u mletačkim lirama i to:

1752. g. - 1852,2	1770. g. - 2636,76
1767. g. - 2651,00	1799. g. - 2349,00

U 19. stoljeću dote su procijenjene u fiorinima:

1810. g. - 4072,15	1828. g. - 1000,00
1814. g. - 2222,4	1857. g. - 1341,50
1822. g. - 671,40	1865. g. - 2600,00

Dota se polovicom 18. stoljeća nosila po starinskim običajima u škrinji, koja se spominje na otoku Hvaru u ispravama 16. stoljeća, ali je zacijelo taj običaj i mnogo stariji, no pisani izvori do sada to nisu potvrdili. Sve četiri spomenute udavače imaju u svojoj doti u 18. stoljeću *škrinju*, dok 19. stoljeće mijenja običaje i umjesto škrinje djevojke u dotu nose *komode*, koje se još i danas mogu naći po otočkim kućama, a najčešće imaju po četiri ladice. Godine 1822. jedna je komoda kupljena u Rijeci koja je bila značajno središte za proizvodnju namještaja, pa se često u ispravama već u 17. stoljeću spominje riječki namještaj po dalmatinskim

kućama. Margarita Vidali ima i ogledalo s napomenom da se stavlja poviše komode.² Osim toga spominju se i manje kutije u koje se pohranjivao nakit, te razne ukrasne vrpce i čipke. Spominju se i košarice što su vjerojatno služile za spremanje šivaćega pribora i pribora za ručni rad, a jedna djevojka ima 1828. godine jastuk za šivanje u gornjemu dijelu zaobljen poput kovčežića. Na takvu se jastuku još i danas radi šivana čipka, pa nije isključeno da se i ta djevojka bavila tim poslom, koji je na otoku Hvaru poznat i u prijašnjim stoljećima. U navedenim se dotama spominje čipka kao ukras na ovratnicima, pregačama, košuljama, rupcima za pokrivanje glave i rupčićima što su se nosili u rakama. U pojedinim dotama čipka je zabilježena i po komadima ili pak mjerena starom mjerom *laktom*, a nalazila se u popisu među zlatnim i srebrnim nakitom i bila je skuplja od, primjerice, srebrnih ukrasnih igala i dugmadi.³

Najbrojniji i obvezni dio odjeće bila je *košulja* od bijeloga platna, nosila se ispod gornje odjeće, a služila je i za spavanje. Ovisno o materijalnim mogućnostima bila je od mletačkoga, nizozemskoga ili nekoga drugog finog platna, i od poznate riječke *tele*, koja se mnogo upotrebljavala u Dalmaciji, i od domaćega platna tkanog u pojedinim domaćinstvima. Košulje su se ukrašavale čipkom i vezom, a neke su imale posebno ukrašene rukave, čak sašivene i od finijega platna, jer su bili vidljivi ispod gornjih haljina, dok su neke bile sasvim obične i bez ukrasa. Jedna udavača ima prosječno od deset do dvanaest košulja, dok ih jedna ima čak četrdeset komada. Godine 1857. Magdalena Ljubić ima razne vrste pamučnih tkanina i platna u vrijednosti od 123 fiorina, kupljenih u Trstu s plaćenom carinom od 11 fiorina, te jednu balu bijele tele zvane *corame* kupljene kod nekog, zacijelo trgovca u Staromu Gradu, Nicolorica za 16 fiorina. Od te količine tkanina šivalo se vjerojatno donje rublje, jer ono nije posebno spomenuto, ali se spominju prezimena onih koji su sašili razne odjevne predmete. Cijena košulja u 18. stoljeću kreće se između deset do četrdeset lira ovisno o vrsti tkanine i njenoj izradi, dok je u 19. stoljeću cijena jedne košulje od nešto više od jednog do dvadeset fiorina. No razlika između košulja 18. i 19. stoljeća sastoji se u tome što je u 18. stoljeću košulja još uvijek vidljiva ispod dnevne odjeće, pa su one stoga i više ukrašene, često i od finije tkanine, dok je u 19. stoljeću košulja isključivo pripadala donjemu rublju pa je stoga i skromnija.⁴

Od 1822. godine u dotama se spominje poneka *potkošulja*, pletena od konca ili vune, a od 1810. godine stidljivo se pojavljuju i prve ženske *gaćice* od bijeloga platna, koje su prema likovnim izvorima onoga vremena sezale do gležnja. Od te godine one su sastavni dio odijevanja svake žene, a prema veličini dote pojedina djevojka ima ih od dva do osam pari. Jesu li ih žene nosile i prije nije poznato, jer se ne spominju ni u jednoj doti na otoku Hvaru, no moguće je da su ih imale, ali se o njima nije govorilo, a posebno ne pred notarom koji je popisivao dotu, muškim procjeniteljima i svjedocima. Novo vrijeme, nešto slobodnije nakon Francuske revolucije, donijelo je neke suvremenije poglede vjerojatno i u svezi sa ženskim donjim rubljem.⁵

Unatoč toga što su žene poštivale tradicionalni način odijevanja, novo vrijeme i moda učinili su svoje pa se prema tome prihvaćaju i novi odjevni predmeti. Tako su 1822. godine po prvi put zabilježene *podstuknje* također od raznih vrsta

platna ukrašene čipkom, vezom i svilenim vrpčama. Svaka udavača ima ih najmanje šest a najviše deset komada. Jednako tako donjemu rublju 19. stoljeća pripadaju tzv. *bustine* sašivene od čvrsta bijeloga platna krojene do struka, bez rukava i čvrsto pripriježene uz tijelo, a služile su za podržavanje grudiju. Pojedine djevojke najčešće ih imaju po šest komada, a cijena im je bila oko jednoga fiorina.⁶

Gornja odjeća imala je više naziva, a oni se također razlikuju između dva spomenuta stoljeća. Naziv *carpetta* poznat je na otoku Hvaru još u 17. stoljeću i na njega nailazimo sve do početka 19. stoljeća, a odnosi se na jednu vrstu *suknje*, možda spojene s gornjim dijelom bez rukava, koja se u primorskoj nošnji sačuvala sve do naših dana. Šivala se od vunениh tkanina, finoga *kamelota* od kozje dlake turskoga podrijetla, *saje* finog pana, *mokajara*, *bedene* i domaće *raše* različitih boja, a cijena im se kretala od 16 lira za onu od domaće raše do 106 lira za onu od kamelota. Za jednu takvu suknju bilo je potrebno devet *lakata* tkanine, a toliko je bilo potrebno i za iste takve u drugim mjestima Dalmacije, što očito govori da su sve bile istoga kroja. Taj odjevni predmet nalazi se samo u tri dote u 18. stoljeću, dok 1810. godine *carpette* ima udovica Magdalena Ljubić, koja se te godine ponovo udala, a imala ih je još s konca prošloga stoljeća kad se prvi put udavala.⁷

Međutim, samo jedna djevojka 1770. godine ima odjeću zvanu *todeschina* od kojih su dvije zabilježene s *carpettom*, pa se čak spominje *galon* - ukrasna vrpca koju treba staviti na *carpettu* da bi se dobila jedinstvena cjelina. Prema opisu *todeschina* je gornji dio toplije odjeće, jer je bila skrojena od *skrleta*, crvenog pana i kamelota i uvijek podstavljena s nekom tkaninom, pa i *rašetom*, finim domaćim vunениm tkanjem, a bile su i ukrašene jedna zlatnim, a druga srebrnim vrpčama, pa im je cijena nešto viša i to 371,10 i 349,8 lira. U ovoj doti spominju se još tri *todeschine* bez *suknje*, jedna je od plavoga kamelota s podstavom od žute tele, dok su dvije od platna, jedna crna, a druga plava i cijena im se kreće od 62 do 109,6 lira. Ova vrsta odjeće spominje se u drugoj polovici 18. stoljeća u Splitu, očito je lokalnog naziva, pa je nema ni u mletačkim izvorima.⁸

U dotama između 1752. i 1799. godine spominje se odjevni predmet *bochasin* - prema Boeriju vrsta polukružne haljine, koje nose žene u okolici Venecije po kući, a na otoku Hvaru nalazimo je već u 16. stoljeću. Očito se radi o toj vrsti haljine jer su one uglavnom krojene od raznih vrsta pamučnih tkanina, od domaće tele, *calanche* - finije vrste platna s raznim uzorcima, a cijena im je bila između 12 i 80 lira, ovisno o vrsnoći tkanine.⁹

Suknja pod nazivom *cotola* spominje se od 1767. do 1865. godine, pojedina udavača ima ih u 18. stoljeću najviše devet, dok u drugoj polovici 19. stoljeća samo jednu, a cijena je od 10 do 216 lira, ili čak od 3 do 202 fiorina ovisno o tkanini od koje je sašivena. Tako Lukrica Vranjican ima 1767. godine suknju od *sarze* jedne vrste tanke vunene tkanine, od raše i pamučne tkanine zvane *bedena* crvene, ljubičaste, tirkizne i crne boje. Godine 1770. spominje se suknja od kamelota, od svilenog damasta, bijele tele, pamučnih platna *indiane* i *kambrika* zelene boje, *calanche* - tiskanog platna, svilenog raža, i od punije bijele vune, a 1857. godine jedna udavača ima veliku kućnu suknju. Uz ovaj odjevni predmet spominje se i jedna vrsta

haljetka pod nazivom *inglesina* što je zacijelo lokalni naziv, jer je dosada poznat još samo potkraj 18. stoljeća u Makarskoj. U više navrata spominje se uz *cotolu* od iste tkanine, pa tako zajedno čine jednu odjevnu cjelinu. U Staromu Gradu nalazimo *inglesinu* od 1799. do 1814. godine, pa nije isključeno da je dobila naziv po nekome engleskomu odjevnom predmetu ili vrsti engleske tkanine, jer su Englezi u osvitu novoga stoljeća bili u jadranskim vodama. U svakomu slučaju to je bio bolji komad odjeće, skrojen od finih tkanina kao što je pan, kamelot, svila, te dobrih pamučnih tkanina, a ukrašeni zlatnom i srebrnom čipkom tirkizne, crne, ljubičaste, žute, sive, zelene i crvene boje, te od tkanina na cvjetove i pruge. Najskuplja je *bola* 202 lire, a ima ih i običnih za samo 16 lira.¹⁰

Na naziv *polachetta* jedne vrste haljetka nailazimo 1752. i 1767. godine. Od vunene je tkanine, i očito se nosio u hladnijim danima skrojen od pana, raše, kamelota i *londrine*, jedne vrste pana što se uvezio iz Londona, ali se poslije proizvodio pod istim nazivom i u Mletačkoj Republici. Jedna *polachetta* od baršuna s okovratnikom spominje se čak 1857. godine. Radi li se tu o jednomu starijem komadu odjeće ili se taj izraz sačuvao na otoku do toga vremena nije moguće zaključiti.¹¹

Gornji haljetak bila je i *camiciola* ili u otočkomu narječju *kamižola*, koja se spominje između 1752. i 1814. godine, zacijelo je slična *polachetti* i jednako je tako sašivena od različitih tkanina kao što su pan i domaća vunena tkanja, te baršun i pamučne tkanine, a najraskošnija je jedna iz 1814. godine od plavog pana sa zlatnim ukrasima. Iako se u popisu odjeće gubi naziv *kamižola*, ona je u narodu prisutna sve do 20. stoljeća i uvijek je u istoj funkciji samo se ipak prema modi mijenjao kraj i tkanina.¹²

U razdoblju od 1752. do 1814. godine spominje se *busto*, vrsta odjeće od struka pripijene uz tijelo, neke od njih imaju *pettorine* - prsnice posebno izrađene i ukrašene, a šivane od pana, baršuna i svile i s umetnutim koštanim šipkama da bi što bolje prijanjale uz tijelo i držale prsi. Godine 1810. spominje se samo jedan *corsieretto* od skrleta, jedna vrsta prsluka do struka. Očito se razlikovala od busta, jer se u doti iste djevojke uz taj odjevni predmet nalaze još tri busta.¹³

Od 1822. godine u dotama se nalazi naziv *abito* - odijelo, što prema opisu odgovara dvodjelnoj haljini, koja se sastoji od suknje i haljetka, što je i pojašnjeno u doti 1828. godine. Oba dijela te odjeće su od iste tkanine i čine zajedno cjelinu. Sašivene su od svile, pamučnih tkanina i pana s naznakom da su one od pana zimske. Zacijelo su se kupovale u dućanima gotove ili su se posebno naručivale, jer je 1822. godine jedna kupljena u Rijeci, jedna od zelene svile 1857. godine u Beču i 1865. godine od crne svile u Splitu.¹⁴ Godine 1828. u doti Margarite Vidali zapisane su tri haljine - *veste*, jedna pepeljasta ukrašena vezom od *circassa* finoga tankog štofa, a dvije od kambrika, jedna duginih boja i druga sa zelenim cvjetovima. To su zacijelo haljine po modi onoga vremena, jer su se upravo tih godina nosile haljine, a jedna od njih je i kupljena u Trstu.¹⁵

Godine 1875. nalazimo u popisu dote dva ženska plašta pod imenom *mantiglia*, jedan je od bijele svile učinjen u Splitu, a drugi od crne svile učinjen u Hvaru. U toj istoj doti spominje se i zimski ogrtač - *mantello* od crnoga pana i ljetni od crnoga

tula - lake svilene ili pamučne tkanine. Te godine zabilježena je i cijena za šivanje ogrtača u iznosu od 2,30 fiorina.¹⁶

Za hladnih dana žene su nosile *giachette* - kratke kapute zvane i *visetina* sašivene od vunene tkanine. No bilo je i onih od pamučnih tkanina i veludina i takvi se nazivaju *kaputići* - *giachettine*. Ovu vrstu odjeće nalazimo pod tim imenom zabilježenu 1822. i 1828. godine u Staromu Gradu, od kojih je jedna čak kupljena gotova u Trstu, a cijena im je bila između 2,40 i 9,30 fiorina.¹⁷

U razdoblju nešto više od stotinjak godina nazivi odjeće i tkanina od kojih je ta odjeća krojena nisu se mnogo mijenjali, ali je zacijelo bilo modnih inačica, koje su žene nastojale pratiti iako su bile daleko od većih središta, gdje su modni noviteti bili brže korišteni. Od 1752. do 1865. godine spominju se slijedeći nazivi odjeće i godine kad se ti nazivi bilježe u pojedinim dotama:

<i>ABITO</i>	1822, 1828, 1857, 1865
<i>BOCHASIN</i>	1752, 1767, 1770, 1799, 1810
<i>BUSTINA</i>	1822, 1828
<i>BUSTO</i>	1752, 1767, 1770, 1799, 1810, 1814
<i>CAMICIA</i>	1751, 1767, 1770, 1799, 1810, 1814, 1822, 1857, 1865
<i>CAMICIOLA</i>	1752, 1767, 1770, 1814
<i>CARPETTA</i>	1752, 1770, 1799, 1810
<i>CORSIERETTO</i>	1810
<i>COTTOLO</i>	1767, 1770, 1799, 1810, 1814, 1822, 1828, 1857, 1865
<i>GIACHETTA</i>	1822, 1828, 1857
<i>INGLESNA</i>	1799, 1810, 1814
<i>MANTELO</i>	1857, 1865
<i>MANTIGLIA</i>	1857, 1865
<i>MUTANDE</i>	1810, 1814, 1822, 1828, 1857, 1865
<i>POLACHETTA</i>	1752, 1767, 1857
<i>SOTTOCOTOLO</i>	1822, 1828, 1865
<i>TODESCHIN</i>	1770
<i>VESTA</i>	1828
<i>VISETINA</i>	1857

Pregače se spominju u svim navedenim dotama, po dva do četiri komada od raznih pamučnih tkanina i svile ponekad ukrašene čipkom, a ima ih bijelih i raznobojnih s cvjetnim uzorkom.¹⁸ Jednako tako zabilježeni su i *rupci* raznih vrsta i namjena, a nalaze se u svakoj doti. Rupcem se pokrivala glava, ramena, neki manji i bogatije ukrašeni nosili su se u ruci ili zataknuti za pojasom, ali u popisima nisu posebno zabilježeni nego se svi zajedno spominju kao *facioletti*. Neka od udavača ima i do dvadeset komada, a spominju se više puta kao dar zaručnika, kumova, brata ili neke druge rodbine. Najčešće se spominju bijeli, ali i oni ukrašeni cvjetnim ili točkastim uzorkom od tiskane pamučne tkanine, rupci na rupice i sl. Najrazličitijih su sastava od domaćega tkanja, čipke, svile, damasta, finih vunениh tkanina i tele

ukrašeni čipkama i vezom često kupljeni u Splitu, Trstu, Rijeci, Mlecima. U jednoj doti iz 1767. godine spominje se hrvatskim jezikom vrsta rupca za pokrivanje glave - *pokrivača* od čipke duguljasta u obliku stole ili šala vrijedna čak četrnaest lira, dok se rupcima kreće cijena od dvije do najviše dvadeset lira. Spominju se i prozirni *velovi* od kojih su neki ukrašeni zlatnim i srebrnim vezom vrijedni i do trideset lira.¹⁹ Šešir se prvi puta spominje 1799. godine i to od nepromočiva platna, 1810. godine jedan od slame, a potom 1828. godine jedan crveni sa svojom kutijom, 1857. godine dva šešira i to bijeli i ružičasti, a 1865. godine dva šešira bez opisa nabavljeni su u Trstu za deset fiorina.²⁰

Cipele i *čarape* se spominju u svakoj doti, a najčešće jedna udavača ima tri do pet pari cipela od kože, češće teleće, svilene pa i od sukna raznih boja, a posebno se spominju bijele, crvene i narančaste. Godine 1828. i 1857. nalaze se u dvije dote i ženske *čizmice*. Čarape su od vune, pamuka, lana i konca domaće proizvodnje nešto grublje i deblje i one finije nabavljene negdje u trgovinama izvan otoka. Spominju se bijele, crvene, ljubičaste i crne boje, a neke ih udavače imaju i do pedeset pari.²¹

U tri dote od 1752. do 1810. godine spominje se *štitnjak za ruke* (francuski muf) od neke crne tkanine u jednom slučaju od veludina. Godine 1822. spominje se metalni *pojas* i *češalj* za kosu, u samo jednoj doti 1767. godine nalazimo prsnice ukrašene čipkom, a 1857. godine razne okovratnike, orukavlje, ukrasne vrpce, pa čak i košuljice za novorođenčad. Godine 1770. jedna udavača ima *lepezu* od kosti i druga 1822. godine dvije lepeze od svile, a *kišobrani* se spominju tek 1857. godine i to veliki svileni za dvije osobe i dva mala, dok 1865. godine jedan također od svile. Kosa, ali i haljine su se ukrašavale čipkom i raznim vrpčama, upotrebljavale kao pojas i prišivale na odjeću, a bile su od fine svile raznih boja i dosta skupe u odnosu na druge tkanine. Zatim se spominje u *pečama* svila, fina riječka tela i drugo platno mjereno laktima, a navedena je i cijena koja se plaćala za šivanje pojedinih komada odjeće ili kasnije posteljine.²²

Kućno rublje se gotovo i ne spominje u dotama, jer je po starim običajima krevet s potrebitom posteljinom i pokrivačima morao pripremiti mladoženja. U navedenim dotama nalazimo samo 1752. jedan *ručnik* sa čipkom, 1770. godine jedan par *plahiti* skrojen od trideset lakata platna, te 1865. godine bijeli pokrivač, te platno za plahite i navlake za slamaricu i madrace.²³

Svaka udavača imala je nešto zlatnoga i srebrnoga nakita, ovisno o gospodarskim mogućnostima pojedinih obitelji, a nakit se često i poklanjao kao vječni dar od najbliže rodbine i kumova. Čini se, da su *naušnice* bile najdraži ženski nakit, jer ih je svaka djevojka imala po više pari. Isključivo su bile zlatne ukrašene biserima, dijamantima, koraljima i raznobojnim kamenčićima najviše izrađene u tehnici filigrana. Spominju se viseće, *na bokore* ili *kite*, na zvončice, u obliku polumjeseca, s raznim visuljcima, valjčićima u obliku svijeća, neke imaju čak i pet privjesaka na jednoj naušnici. Nekoliko naušnica teži od tri do stotrideset i šest karata. Uz svaki par uglavnom je zabilježena cijena izrade koja se od 1752. do 1810. kreće od dvije do trideset i šest lira ovisno o veličini i težini rada, a od 1814. do 1865. godine otprilike od pet do dvadeset fiorina. Zacijelo su ih radili domaći zlatari, koji se spominju i pri

procjeni nakita. Među naušnicama spominje se i *bocolo*, zapravo kopča, no prema potanjoj zabilješci u jednoj doti vidi se da se radi o jednoj vrsti naušnica i to ukrašenih s biserima, koraljima i crvenim visuljcima od nekoga kamena.²⁴

Zatim se spominju zlatni *lanci* teški i do dvjestopet karata s raznim privjescima kao što su zlatna srca, križići ukrašeni filigranom, biserima i kamenjem, likovima Madone, sv. Ante, sv. Jelene od sedefa izrađeni reljefno ili ugravirani, te optočeni zlatom ili srebrom. Nosile su se i *ogrlice* najčešće od koralja ponekad sa zlatnim privjeskom u obliku srca i biserne ogrlice, a jedna djevojka ima ogrlicu od koralja s tri srebrna peružina. U Staromu Gradu se spominju 1752. i 1767. godine *peružini* - kuglice izrađene od zlatne ili srebrne žice u tehnici filigrana složene u ogrlice međusobno povezane lančićen ili nanizane na vrpцу, pa ih jedna djevojka ima u ogrlici dvadeset i devet komada, dok druga ima trideset i jedan komad od kojih je deset složeno u ogrlicu od poludragoga kamena granata. Ova vrsta nakita spominje se u Dalmaciji još od srednjega vijeka i često ga nalazimo u popisima nakita, a nekoliko takvih ogrlica čuva se u Etnografskomu muzeju u Splitu.²⁵ Godine 1767. zabilježena su i srebrna *dugmad*, razne *kopče* najčešće od srebra, 1865. godine zlatna kopča i jedna od koralja, a 1857. godine jednu je izradio starigradski zlatar Kovačević bez zabilježenoga imena, dok su 1828. godine zabilježene dvije zlatne pod imenom *saponetta*. Do 1814. godine *igle za kosu* srebrne, zlatne i pozlaćene učinjene su od filigrana u obliku piramide, srca i Kupidonove strelice ukrašene dijamantima, pa primjerice deset pozlaćenih igala vrijedi devedeset lira, a jedna srebrna s dijamantima četiri i po lire. Četiri *narukvice* ima samo jedna djevojka 1799. godine od zlata teške 112,3 karata, vrijedne 344 lire, a njihova izrada stoji 85 lira.²⁶ *Prstenje* nalazimo u svim dotama, a jedna djevojka ih ima čak jedanaest. Po obliku su pečatnjaci, ukrašeni su biserima, dijamantima, topazom, karniolom, koraljom i drugim kamenjem najčešće su od zlata, ali ima i srebrnih, te jednostavnijih karičica (*vera*) bez ukrasa. Godine 1865. spominje se jedna zlatna garnitura nakita kupljena u Beču i vrijedna tri stotine fiorina, a zacijelo se sastoji od više komada nakita povezanih u cjelinu, što je u 19. stoljeću bilo vrlo često.²⁷

Osim nakita 1767. godine jedna djevojka posjeduje srebrni *moćnik*. U dotama između 1810. i 1828. godine spominje se novac, 1767. godine *krunica* od srebra ukrašena križićem i medaljicama i 1857. godine druga od sedefa sa zlatnim ukrasom, a iste djevojke posjeduju i *molitvenike* što bi se moglo pretpostaviti da su bile pismene. U tri dote 19. stoljeća nalazimo srebrna *vretena* i 1865. godine srebrni *kanet* u koji bi se zatakla pletaća igla pri pletenju, još i danas ponegdje u upotrebi kod starijih žena. Srebrni kaneti su bili fini i rijetki, a više su se upotrebljavali izdjelani od drva. Godine 1822. i 1828. spominju se i *bočice* s mirisnom vodom, od kojih je jedna optočena zlatom. Od drugih predmeta jedino udovica Magdalena Ljubić u novi brak unosi dva bakrena predmeta i to *grijalicu* i *vjedro*.²⁸

Ako usporedimo popise ženske odjeće na otoku Hvaru s opisom odjeće sastavljene na temelju usmenih ispitivanja i objavljivanja dr. Nike Dubokovića, te male skulpture kipara naivca Josipa Makjanića iz Svirča oko polovice 19. stoljeća na kojoj je prikazana njegova majka sa svim potankostima odjeće, možemo zaključiti da

su Hvaranke nosile odjeću istoga tipa i naziva, ali se ipak ona razlikovala u vrstama tkanina i modnim inačicama.²⁸ Međutim oko druge polovice 19. stoljeća odijevanje hvarskih žena se iz temelja mijenja. Tradicionalne odjevne predmete potiskuje moda iz Splita, Rijeke, Trsta, odnosno većih središta na jadranskim obalama. Sve se više kupuju odjevni predmeti, jer sve češće i brže pomorske veze stvaraju mogućnosti raznovrsnijega načina življenja. Osim toga u tomu vremenu Stari Grad postaje iz maloga težačkog mjesta pomalo sve važnija pomorska luka, ima sve više pomoraca i vlasnika brodova preko kojih se izvozi poznato hvarsko vino, slana riba i drugi otočki poljoprivredni proizvodi. U tomu razdoblju Stari Grad mijenja i svoj vanjski izgled. Izgrađuje se obala s nizom novih kuća oblikovanih u neostilovima, a male pučke kuće ostale su skrivene u uskim ulicama staroga dijela grada. Budući da su i gospodarske mogućnosti postale bolje, to je djelovalo i na način odijevanja, pa se mlade žene sve više podređuju gradskoj modi i suvremenomu načinu odijevanja što je osobito vidljivo upravo iz tih popisa. Stoga srednjodalmatinski otoci i nemaju izrazitu narodnu nošnju, ona je uvijek pomalo bila prilagođena doduše sa zakašnjenjem modi svoga vremena. Ta se odjeća po nazivima pojedinih odjevnih predmeta od sačuvanih izvora iz 16. do kraja 19. stoljeća nije razlikovala ni u društvenim slojevima.²⁹ Jer su plemkinje, kćerke imućnijih obrtnika, pomoraca i trgovaca, te djevojke skromnih mogućnosti kao služavke nosile odjeću istoga imena i kroja, ali one bogatije imale su od finih uvoznih tkanina, dok one siromašne od domaćega platna i raše.

BILJEŠKE

1. Objavljeni izvori nalaze se u Arhivu dr. Nike Dubokovića, koji mi ih je dao na obradu, pa mu ovom prigodom zahvaljujem.

2. 1752. Una cassa di mezza noghera ... L 48.- 1810. Una credenziera a due cassetini di noghera ... L 2.- 1814. Un Buro di rimessi ... F 60.- 1822. Il como comprato a Fiume ... F 20.- 1857. Per un coma ... F 18.- 1865. Un coma di noghera a rimesso ... F 29.- Specchio di comon ... F 4,30.- N. Bezić-Božanić, Unutrašnjost hvarske kuće u 17. stoljeću, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 27, Split, 1988, str. 283-294

3. 1767. Due scatole da cassa ... L 2.- Tre scatole una grande e due mazzane ... L 4.- Due cistelle da cassa piccole valore L 0,6.- Čipkom su se 1752. godine ukrašavale prsnice pregača i košulje. Due bavari di cambrada con merlo ... L 16.- Una traversa con merlo ... L 11.- Due brazza di merlo ... L 5.- Tre brazza di merlo ... L 7,10.- 1767. Due tochi di merlo ... L 3.- Due piu di merlo ... L 10.- Čipka se u 18. stoljeću nalazi na popisu među zlatnim i srebrnim nakitom i bila je skuplja od srebrnih igala i dugmadi. - ... 1 cusin da cucire in forma di Bauletto ... - N. Bezić-Božanić, Tradicija čipkarske tehnike na otocima Hvaru i Visu od XVII stoljeća do danas, Makedonski folklor, god. XVIII, br. 35, Skopje, 1985, str. 101-106

4. 1752. Una camisa con manighe di tella fiumana ... L 15.- Una camisa di tella casalina ... L 12.- Una camisa con manighe d cambrada ... L 24.- 1767. Una camisa con manighe di cambrada e merli ... L 16.- Due camise sotile di tella veneziana ... L 9.- 1770. Item camise no. dieci con merlo importano ... L

285.- 1799. No. 4 camise ... L 160.- Una camisa di tella corame ... L 40.- 1814. No. tredici camicie al F 20 d'una... F 260.- 1822. 6 camicie di tella constanza ... F 36.- 1828. 18 camicie di tella corame, dodici a fina qualita e sei della mezzana ... F 60,30.- 6 dette di Madapolam fina ... F 14,24.- 6 camicie di Madapolam soprafin ... F 13.- 1857. Per tella, madopolam, gottonina e fustagno provisto a Trieste ... F 123.- Pro dazio pagato ... F 11.- Per una pezza tella corame fina provista dal Sigr. Nicolorius ... F 16.- 1865. Per 6 camicie nuove di fina ... F 18.- 1865. No. 3 camicie di tella e due de gottonina ... F 7.- No. 7 guchia di lana e gottone ... F 7. Quattro guchie bianche di lana ... F 2.- 1822. 1 maglia di gotton ... F 1,20.- 1828. 2 maglie di bombace per tutto nuovo ... F 3.- Maglie i guchie su pletene potkošulje.

5. 1810. Tre paja mutande ... F 28.- 1822. 4 modande di cottone nuove ... F 7,52.- 1828. 6 paja modanti, 2 di fostagno bianco e quatro di tella fiumana ... F 9,30.

6. 1822. 2 sottocotoli bragulina ... F 2,40.- 3 sottocotole di tella corame ... F 7.- 1 sottocotola di tella constanza ... F 4,35.- 2 sottocotoli di cambrick ... F 3.- 1828. 6 sottocotoli bianchi di cambrick 4 con recamo a capetta e due con frangia ... F 11,10.- 2 detti di mezza-pelle coll'abbasamento di merlo ordinario ... F 4,58.- 1865. No. 5 sottocotoli di gotone e due detti recamati ... F 20.- 1822. 3 bustini di Base doperati ... F 2,30.- 1828. 6 bustine cioe due di tella corame 2 di Rigadin bianco e 2 di Base nuove ... F 9,40.- Prema Parčić, Rječnik talijansko-slovenski, Senj, 1887, str. 117. Bustina - doprnik

7. N. Bezić-Božanić, Odijevanje u Hvaru u XVII stoljeću, u: Gradska kultura na Balkanu (XV-XIX vek) sv. 2, Beograd, 1988, str. 113, 1752. Una carpetta di Bedena verde ... L 65.- Nove brazza di Bedena di carpetta ... L 50.- Una carpetta di rassa turchina ... L 50.- Una carpetta di Bedena rossa ... L 60.- Una carpetta di Bedena gialla ... L 60.- Di piu una carpetta di mochaiaro ... L 60.- 1770. Item una carpetta di Bedena color giallo ... L 65.- Item la carpetta di cambelotto color campagno ... L 106,12.- Item la carpetta color verde de Cambelotto ... L 106,12.- La carpetta di saggia color campagna usata ... L 56.- Un'altra carpetta di Bedena color Blo usata ... L 46.- Una carpetta di rassa verde ... L 51.- 1799. Una carpetta di sagliatta color turchin ... 60. Ista udavača 1810.: Una carpetta di cambelotto Turchin ... 70.- Una carpetta di sarzetta color Turchin ... F 34.- Una carpetta di mochajaro color turchin ... F 25.

8. 1770. Una todeschina scarlatina color rosso con il sui galoni d'oro e con la sua fodra d'Ortighin compreso per il Galon qual vien esser attaccato alla carpetta ual L 371,12.- Un'altra todeschina di Manto giallo con il suo Galon d'argento compreso il Galon qual vien attaccato alla carpetta con la sua fodra d'Ortighin ual L 349,8.- Item una todeschina di Cambelotto color Blo con la sua fodra di tella giala ual L 96,16.- Una todeschina Nera di panno usata a mezzo drappo con la sua fodra di Rassetta ... L 62.- Una todeschina di panno color Blo con la sua fodra in piu la mezza vita di Rassetta ed il rimamente di timido bianco ... L 109,6.- D. Božić-Bižančić, Privatni i društveni život Splita u osamnaestom stoljeću, Zagreb, 1982, str. 81

9. 1752. Un bochacio di tella casalina usato ... L 12.- 1767. Un bocasin rigato ... L 26.- 1770. Item un Bocasin Bavelin ... L 36.- 1799. Un bocasin di Calancha (fina tiskana tela) campagnio ... L 90.- Un bocasin di Borgho a striche (vrsta čvrste tele od koje su pučanke u Veneciji šivale haljine) ... L 70.- Un Bocasin a Rige ... L 60.- Un Bocasin d'indiana a Fiori ... L 30.- 1810. Un bocasin di tella canevazza (grubo i debelo platno) ... L 12.- D. Božić-Bužančić, n. dj., str. 79

10. 1767. Una cottola di Bedena (Bedina-domaće tanko crno platno - o. Krk. bedena-specie di sopraveste, arapski badon, P. Skok, Etimologijski rječnik hrvatskog ili srpskog jezika. knj. I. Zagreb, 1971, str. 131). Una cottola di Bedena rossa ... L 216, paonazza L 215, turchina L 215. Una cottola di sarzetta turchina ... L 210, di Bedena nera L 30, di sarza turchina L 30, di rassa turchina L 12.- 1770. Item una cottola di Cambelotto squadro con la sua pedana di Ortighin ual L 162.- 1799. Una cottola di Cambelotto

color turchin ... L 243, Un cottolo di seta damascata color giallo ... L 144.- Una inglesina di cambrick color turchin quarnita doro ... L 202, Un inglesina di Talpa color turchin ... L 186.- Un inglesin di Calancha a Fiori ... L 80.- Un'altra inglesina di Panno color turchin quarnita doro ... L 243.- Un inglesina di seta giala ... L 162, di Borgo a striche ... L 70.- 1810. Un cottolo di cambelotto color nero ... F 25.- Un ingesin di Panno color Paunazzo quarnito di merlo d'oro ... F 118, un altro di Tris color scuro F 78, di panno color turchin quarnito di merlo d'oro F 93, di cambelotto Turchin F 70, di panno nero F 24, di seta color giallo F 83, di calancha a fiori con suo cottolo compagno F 88, un altro d'indiana turchina a moschette col suo cottolo compagno F 54, di panno color turchin F 35, di Bordato F 16.- 1814. Un cottolo di tella bianca lana ... F 10, d'indiana F 15, di Cambrick verde e inglesina F 60.- Un cottolo e inglesina a moschette scura ... F 60.- Una cottola a moschette rossa ... F 35, di cambrick bianco F 40, di calanca F 20, di Razo F 30.- Una inglesina rossa F 40.- 1822. 1 cottolo rosso a ochieti ... F 3,20.- 1828. 1 Cotolo di Cambrick chiaro usato ... F 6.- 1857. Un cottolo di Orleans scuro ... F 6, un cottolo guchiato di lana bianca ... F 4,30.- Due cottoli grossi casalini ... F 3140.- 1865. Un cottolo scuro di lanetta ... F 2.- Odjevni predmet inglesina spominje se u 18. stoljeću u Makarskoj a u Splitu ne. N. Bezić-Božanić, Kulturno-povijesna sredina Makarske u XVIII stoljeću, Dani hvarskog kazališta, knj. V, Split, 1978, str. 352

11. 1752. Una polachetta di londrina rossa L 146, di londrina verde L 146, di drappa pavonazza L 59.- 1767. Una polachetta di drapado Pavonazzo L 20, di cambelotto turchin L 50, di panno nero L 60, di rasetta turchina L 18, di drapado turchin L 32, di panno paduano L 20.- 1857. Una polachetta di veludo con collo ... F 4.

12. 1752. Una camisiola di bedena nera ... L 20, bianca di bombasina L 16, di rassa rossa L 20, bianca di stroffa casalina usata L 6.- 1767. Una camisiola di pano paonazzo di bombaso ... L 8.- 1770. Una camisiola di Bedena color turchin ... L 33, di rassa turchina L 19, di bombasina bianca L 16.- 1814. Una camiciola di panno nuovo blu col suo guardimento d'oro F 200, turchina F 30, di veludo F 20, di cambrick F 20.- N. Duboković-Nadalini, Rasprave i članci, Split, 1988, str. 106

13. 1752. Un busto ... L 10.- 1767. Un busto di saggia rossa ... L 26, un altro verde di Drapada L 20, di Manto giallo con la sua Peturina L 43, un altro di Calimamo con due Peturine L 48.- 1799. Un busto di saggia rossa ... L 56, un altro inbalenato con Pettorina L 68, di scarlatina rossa L 29.- 1810. Un corsieratto di scarlatina rossa F 20, Un busto di veludin color caffè F 30, un altro di telletta con Pettorina F 28, Un altra petorina F 5, Un busto di veludin scuro F 20.- 1814. Un busto si scarlato rosso ... F 50, di seta giala con balene F 26, di seta color celeste F 13.

14. 1822. 1 Abito di cambrick verde usato ... F 2, di cambrick nuovo comprato a Fiume F 7,44, giallo usato F 4, rosso nuovo F 6, bianco a moschette usato F 2,40, di seta Blu nuovo F 34,5, bianco di Gotton F 6.- 1828. Abito di seta damaschato rosso F 21, 2 abiti cioe uno di Bavella quadrigliata ed il secondo di teran^a, nera F 41,14, 2 abiti di cambrick, uno color di rosa ed l'altro giall rigato F 14,24, uno detto stacatto coe gachetta e cottolo il tutto di cambrick scuro F 2,30.- 1857. Per un abito di Gro di seta come la relativo conto F 62,32. Un abito di Seta cruda F 8, un abito di seta verde a Vienna F 8, un abito celeste mezzo seta F 4, un abito di panno celeste d'inverno F 6, un abito preso dal Sigr. Petro Fabiani F 6.- 1865. Un abito nuovo di seta nera comprato a Spalato F 40,31, un detto di Bares F 10 ed uno di estate F 5, due detti di seta un po usati F 12, due detti di lana e gottone F 4.

15. 1828. Una vesta di cireas cenerino recamata del tutto nuova F 23,27, 2 vesti di cambrick uno col disegno a iride, ed il secondo a fioretti verdi F 9,15.

16. 1857. Una mantiglia di seta bianca fatta a Spalato F 9. Una detta nera di seta fatta a Lesina F 10, Un mantello di panno nero fino col fornimento F 23, un mantello di estate di tul nero col fornimento F 6, di fattura di un mantello di seta nera F 2,30.- 1865. Una mantiglia di seta usata F 4, due paletas di lana d'inverno F 9.

17. 1822. 1 Giachetta di panno nuovo F 9, g Giachetta in pezza panno aquistata a Trieste F 9,30.- 1828. Una visetina guchiata al Gamulin F 3,30, due Visetine di Orleans F 4, due dette o giachettine di veludo F 3, due dette di Cambrick F 2,40.

18. 1752. Una traversa d'indiana L 8, un'altra di tella ai ochieti L 6.- 1767. Una traversa di Burghetto L 3, di cambrada a ochieti L 6, di cambrada con merlo L 12.- 1770. Una traversa di persia L 46, di Borghetta L 26.- 1799. Una traversa di Borgo L 22,10, di Sessa L 40, di persiana a fiori L 30, d'indiana a fiori rossi L 20.- 1810. Una traversa d'indiana a moschette F 14, di calancha scura F 10.- 1814. Una traversa turchina F 8, due rosse F 30.- 1857. Due traverse di seta F 4, de Orleans nero F 0,40, due di Cambrick F 1,24.

19. 1752. Due facioletti di Cambrick con merli e per un di corallo L 18, di Sessa (vrsta tanke vunene tkanine) L 4, di seda damasco L 48, di Cambrada L 5.- 1767. Un facioletto o Pochravazza con merlo ... L 14, con merli L 12, un mezzo facioletto a rechamo L 6, con merlo atorno, un damaschin L 22.- 1770. facioletti no. cinque di sessa importante ... L 38, di seta damaschin L 16. Un altro faciol di Velo con suo fior d'argento a recamo L 30.- 1799. Due facioletti di testa ... L 48, un ricamato bianco L 40, altri due fierati L 19, bianco ricamato L 36.- Un facioletto bianco a fiori ... F 14, bianco con fondo turchin F 14.- 1814. Un facioletto di seta scura F 14, facioletti a moschette cinque F 20.- 1822. 4 facioletti di gotton da fior ... F 1, 1 grande da testa F 3,30, 2 velette di Tul F 9, 2 velette di Naper usate F 2,30.- 1828. 1 Fazoletton di Madras con frangie nere ... F 1,20, sei fazoletti di tella fini F 5,10, 12 detti di gotton con fascia da mano F 3,20, 6 detti quadrugliati rossi da mano e tre di seta per color di differenti colori F 40,30, un velo di Tul recamato a pasata F 3.- 1857. Per una dozana di facioletti bianchi di filo qui aquistati F 6, Un faciolettone di lana pagato al Sigr. Petro Fabiani F 9.

20. 1799. Un capello d'incerada ... L 12.- 1810. Un capello di paja F 3.- 1828. 1 capelin rosso con la sua capeligiera F 11,12.- 1857. Due capelli cioe 1 bianco e l'altro rosa F 10.

21. 1752. Un paro di scarpe de Vidal bianche ... L 17,10, quatro para di calze di lana usata L 11.- 1767. Due para scarpe L 22, un altro paro di stame L 12, Un paro di calze bianche di lana L 21,10, un altro paro di bombaso L 2, rosse di lana, d stame rosse L 17.- 1770. Un paro di scarpe di Vidal color naranzin ... L 17, un altro di cordovano L 12, due para di calze rosse L 10.- 1799. Un paio di scarpe di Vidal rosso ... L 20, No. 3 paia calze di lino L 34, di lana L 24, un paio di stame L 11.- 1810. Un paro di lana color paonazzo ... F 5.- 1822. 3 paia scarpe due nuove une usate di seta F 2,50.- 1828. 1 pajo stivaletti e due paja scarpe in tutto F 5, 12 paja calcette forestiere cioe 6 bianche e 6 nere fine pari a F 5,24. 16 dette fate in casa di bombaso bianco fino F 12,12, 6 paja forestiere, tre paja un po piu scadenti F 4,20, 16 item fate in casa cioe 12 fine ed altre sei piu ordinarie F 16,20.

22. 1810. Una manizza di veludin nero F 8.- 1822. 1 fascia d'acciajo et un petine da testa F 4.- 1857. Camisette, collarini, nastri, polsini e cordelle F 12.- 1770. Un ventole d'avoglio L 8.- 1822. 2 ventoli di seta usate F 2.- 1857. Un ombrella di seta da due persone e due ombrellini F 12,30.- 1865. Una ombrella nuova si seta F 8.- 1752. Una cendalina nera ... L 4.- 1767. Un fiocho nero di testa L 7, due altri di testa turchino e zallo L 20, due cendaline verde e rossa L 10 cordelle turchin L 3.- 1770. Un galon squadro con suo fior d'oro L 30, Un altro color blo con suo fior d'argento L 30, due cendaline squadra e verde L 8.- 1752. Tre brazza di tella fiumana sotile L 5,12.- 1857. Per alquante seta cruda provista a Lesina F 1,50, per

brazza 12 Battana acquistata in questi negozij F 2,40, Per fattura pagata alle Fabiani, le Gluibich, Vlahovich, Millasich e la Canonik (nadimak obitelji) da Verbosca piano con le calze ed altro F 79.- 1865. per comprare di gottone, lino F 7,40, per tela fina braccia 11 1/4 a soldi 10 F 9.

23. 1752. Un sugaman di cambrada con merli atorno ... L 16.- 1770. Un paro di lanzioli di Brazza no. 30 importano L 125.- 1865. Per lanzioli, per intime di pagliazzo stramazzi da letto e da canape F 30, coperta bianca F 27, a Marietta Marovich per lanziolo e intimelle F 13.

24. 1752. Un par di rechini d'oro con tre campanelle L 125, Un par di rechini d' con una campanella L 60.- 1767. Un par di Rechini d'oro a navicella con tre pezzi di piera L 62,16, un par di Rechini a navicella con piera L 55,2, fattura di tutte due L 56.- 1799- Un paro rechini a filigrana pesa K. 3 L 131, fattura L 36.- 1810. Un pajo orechini d'oro con cinque pendoli cadauno pesa K. 136 a F 1,15 importa F 170, fattura F 25, un altro pajo d'oro a candella con piloli no. 7 cadauno pesa K. 85 F 106,5, fattura F 15, Un pajo d'oro a navicella con un pilolo K. 12 val oro F 15, fattura F 5.- 1814. Un pajo d'orechini d'oro con perli K. 59 F 79,13, fattura F 15.- 1822. Un pajo orechini lunghe filigrana K 50 F 12,30, une bocolette con piloli rossi di K. 16 F 4, un pajo orechini grandi a 5 piloli K. 126 F 31,30, fattura F 4.- 1828. 74 carati d'oro in un pajo orechini a chiocca con perle F 32,10. Un pajo di bocoli di diamanti F 3,30.- 1857. 4 paja di orechini aportiti con un fermo F 79.- 1865. Un pajo di orechini d'oro a perle cioe Bucole F 18, un pajo di Bucole d'oro con coralo F 4.

25. 1767. Un cordon d'oro L 28, Un zorzello d'argento no. nove pezze L 25, Una crocetta con pietre L 12, una santa Elena ligata d'argento L 5.- 1799. Una palmetta d'oro L 38,10, fattura L 5, Un coresin d'oro con suo ochio L 43,10, Una Madre perla con suo brillo ligata in oro e fattura L 37, un san Antonio di voglio ligato in argento a filo grana L 7,10, due medaglie con veri e una crocetta tutta di argente e fattura L 32.- 1810. Un cordon d'oro pesa Karati 166 a F 1,10 con fattura F 240, una Madonina con Madre perla ligata in oro F 11,10, fattura F 3.- 1828. 1 medaglia d'oro quarnita con perle del peso K 52 F 17,20, 33 carati d'in crocetta fatta filigrana F 10,13, 1 cordon d'oro un pendente fatto a carati 167 F 51,42.- 1857. Un cordon d'oro di 5 fili con un anello in tutto F 200.- 1752. Corali in una colana L 16.- 1767. Una collana di coraglia con tre perusini d'argento indorato L 12.- 1810. Un coresin d'oro con la sua colana di corale con fattura F 20.- 1822. Perle carati 40 F 28,40.- 1828. 1 filo di corale col pasetto d'oro ed un pajo orechini pur di corale F 19,42, 73 carati di perle a fiorini 1 il caratto F 73.- 1752. Perocini d'oro no. sedeci L 50, dodici perusini le Zeche d'oro L 50.- 1767. Una collana di perusine no. 10 con granate L 60.

26. 1767. Bottoni quatro d'argento L 2, Un paro di fiube d'argento L 18.- 1799. Un paro di fibie d'argento pesa K. 2,3 val e argento L 66, fattura e schatola L 24.- 1810. Un pajo fibie d'argento pesa K in pietro con fattura e cartelle F 45, Una chioca d'argento con fattura F 7.- 1857. Un fermo fatto orefice Kovacevich F 6,40.- 1865. Un fermo d'oro e un pajo Bucole al coralo da casa in tutto F 37.- 1828. 1 saponetta d'oro ed un pasetto dell'istesso metalo F 8,10.- 1752. Aghi d'argento no. diciotto L 36.- 1767. No. 8 aghi a fil di grana L 22, no. 3 a cuore schietti L 7,10, un agho a piramide L 2, un agho a Cupido L 2,10.- 1799. no. 10 aghi di argento dorati e fattura L 90, due aghi a diamantini e argento L 4,4, fattura L 1,12.- 1810. Aghi d'argento indorati no. sedeci F 48.- 1814. No 8 aghi di filo grana d'oro F 32, No. 8 aghi dorati F 10.- 1799. braci quatro di oro una di oro pesa 112,3 Kar. L 344, fattura L 85.

27. 1752. Due anelli d'oro da Bollo L 148.- 1767. Un anello d'oro con zachio L 65, una vera d'oro L 52, un anello d'argento L 8.- 1799. Una vera a vida pesa K. 15 val oro L 45,15, un anello con perla K 16,2 oro F 50,6, fattura L 24, un anello con pietra limuncina con due brili e fattura L 140, un anello a filo grana con tre brili oro e fattura L 82.- 1810. No. 4 anelli ed una vera in tutto d'oro pesa K. 80 F 100, fattura, pietre e perle F 40.- 1822. 5 vere di carati 58 F 14,30, fattura con 5 perle F 4,13, un anello colle scagia di

diamante F 22, 1 altro con topazzo F 11, 2 anelli colle carnirole F 20, due con pietre gialle carati 17 F 5,30.- 1828. due anelli con due carnirole incise F 12, due detti uno con pietra ed il secondo di coralo lavorato F 6,40.- 1857. Un fornimento tutto d'oro provisto a Vienna F 300.

28. 1767. Un reliquiario d'argento L 10.- 1822. un fuso con un Zigial d'argento K. 197 con fattura F 3,40, un altro detto piccolo F 4.- 1865. un fuso e canetto d'argento da casa F 5.- 1767. Una corona con un agnus legato d'argento et un altro piccolo e no. due medaglie schiette, una crocetta legata in argento e un agnus piccolo tutto in argento F 28.- 1857. Una corona di Madre perla con la toca d'oro F 3.- 1828. 3 officij di orazioni F 3.- 1857. Diversi officij di anociani e di settimana santa F 5.- 1822. 1 carafin di K 30 F 7,30. fatura F 1,30. 1 carafin piccolo K 4 L 1.- 1828. 1 Bozettine Galante di spirito odoriferi legato in oro F 2,30.- 1810. Un secchio di rame pesa libre sei, una caldiera di rame pesa libre undici.

29. N. Bezić-Božanić, Nekoliko podataka o odijevanju Hvarana u XVI stoljeću. Hvarski zbornik br 4, Hvar, 1978, str. 63-86; Ista, Samouki kipar Josip Makjanić. Prilozi povijesti otoka Hvara sv. III, Hvar, 1969, slika na str. 102; N. Duboković, Jedna udaja u XVIII st. u Jelsi gledana kroz prizmu nevjestina miraza. Zapisi o zavičaju V. Jelsa, 1978, str. 65-70

SOME FACTS ABOUT BRIDE'S PORTIONS IN STARI GRAD ON THE ISLAND OF HVAR

Summary

Researches of every day life in the past also cover marriage contracts listing the bride's portion found in archives from the 15th till the 19th century. The portion (dota) was the bride's agreed possession given by her parents when leaving her family home upon marriage. Such lists reveal a number of facts from every day life and considerably help in knowing the culture of dressing, living and customs. Ten portions within a kin from 1752 till 1865 in Stari Grad on the island of Hvar depict the culture of dressing of women in that village for somewhat longer than a century. Analyses show that such tradition in dressing was kept till mid 19th century. In the following period, women accepted style dictated by large cities' fashion on both Adriatic coasts. The traditional dressing comprising mainly a dress and skirt varying both in pattern and name worn by nearly all classes was finally abandoned. The quality of clothing and its adornments were determined by wealth. Jewellery belonging to each bride-to-be is very interesting. Until mid 19th century it was mostly produced in a filigree technique and by the island's goldsmiths, while from then onwards it was ordered in Split, Rijeka, Trieste or Vienna following the latest fashion.